

цивільних прав і обов'язків самостійно визначають шлях власної поведінки, що безпосередньо впливає на подальший розвиток цивільних правовідносин.

Публічний договір є прикладом застосування диспозитивного методу врегулювання відносин цивільного права, оскільки відповідно до ч. 1 ст. 633 Цивільного кодексу України «одна сторона – підприємець взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться (роздрібна торгівля, перевезення транспортом загального користування, послуги зв'язку, медичне, готельне, банківське обслуговування тощо) [1]. Таким чином, використання терміну “публічний” відносно договору в даному випадку позначає відкритість та загальнодоступність.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.03.2023 р.).

2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 30. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 01.03.2023 р.).

3. Грін О.О. Договори в цивільному праві України: навчальний посібник: альбом схем. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2012. 219 с.

4. Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 304 с.

УДК 349.3(043.2)

Тищенко О.В., д.ю.н., професорка,
Київський національний університет імені Т. Шевченка,
м. Київ, Україна

ПУНКТИ НЕЗЛАМНОСТІ – МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ РИЗИКІВ ВІЙНИ

24 лютого 2023 року минає рік, з дня, коли внаслідок повномасштабного вторгнення РФ в Україну, розпочалася кровопролитна війна, де український народ відважно боронить незалежність та територіальну цілісність України. Цей, один з найскладніших в історії України рік, засвідчив міць, згуртованість та консолідацію українського суспільства у напрямку соціальної підтримки, сприяння та допомоги. Соціальна відповідальність бізнесу, волонтерство, всі види благодійності ще більше перейшли у площину свідомого і реального. Складні життєві

обставини (тимчасова окупація, життя під обстрілами, в тому числі, масованими, безробіття, зuboжіння, вимушена міграція та інші) з якими зіткнулися українці, безпосередньо вплинули на організацію життя населення України. Цілеспрямована злочинна руйнація всього необхідного для життєдіяльності людини, здійснювана країною-агресором, зокрема об'єктів критичної інфраструктури, хоча на певний період і призводила до відсутності світла, води, тепла, інтернету, мобільного зв'язку, проте, не лише не зламали український народ, а, навпаки, спонукали відшукувати шляхи виходу зі складних життєвих обставин (активізувалася робота по поширенню практичного застосування альтернативних джерел енергії: сонячних батарей, генераторів, акумуляторів, інверторів тощо).

Означена ситуація зумовила необхідність на загальнодержавному рівні ініціювати запровадження нових напрямків соціальної підтримки населення, необхідних, у прямому розумінні цього слова, для виживання і безпеки життя людей.

Відповідно до положень Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI (в редакції станом на 01.01.2023 р.), до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту належить створення субланок ланок територіальних підсистем, забезпечення виконання ними завдань (п. 2 ч. 2 ст. 19) [1]. Згідно ст. 36-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (в редакції станом на 01.01.2023 р.), до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать організація та забезпечення життєдіяльності постраждалих від наслідків надзвичайних ситуацій, а також під час ведення воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій; утворення субланок ланок територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту, затвердження положення про них, керівництво їх діяльністю та забезпечення виконання ними завдань у сфері цивільного захисту [2].

Як наслідок, Президентом України В. Зеленським, у зверненні до народу України від 22.11.2022 р. було наголошено, що по всій країні розгортається новий проєкт підтримки людей – «Пункти незламності». Місцевій владі поставлено завдання забезпечити інформування людей про наявність «Пунктів незламності». У будівлях органів влади, у аптеках, магазинах, у поштових відділеннях розміщується інформація про те, де людина може знайти підтримку у разі тривалого відключення енергії. Було закликано сумлінний бізнес підтримати суспільство створенням «Пунктів незламності» в їх бізнес-об'єктах – з генераторами, «Старлінками» тощо [3]. Комплектування та функціонування Пунктів незламності здійснюється з урахуванням наявного ресурсу органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, з наданням

доступу тим, хто опинився у складних життєвих обставинах, до: тепла, води, освітлення, аптечок, мобільного зв'язку, інтернету, живлення для мобільних пристроїв, місця для відпочинку, забезпечення мам та дітей, осіб з інвалідністю. Пункти незламності, особливо в умовах зими, стали острівцем безпеки, стабільності, тепла та нашої єдності, які функціонують цілодобово і безкоштовно для тимчасового перебування [4]. Законодавством України здійснення заходів щодо координації діяльності райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, пов'язаної із забезпеченням техногенно-екологічної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і реагування на них, покладається на регіональні та місцеві комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій. Їх діяльність регулюється Типовим положенням про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій (далі – Комісія), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 409. До компетенції цих Комісій входить: визначення шляхів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час функціонування територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту та її ланок; здійснення заходів: щодо соціального захисту населення, що постраждало внаслідок виникнення надзвичайної ситуації; щодо медичного та біологічного захисту населення у разі виникнення надзвичайної ситуації; порушення умов належного функціонування об'єктів інфраструктури та безпеки життєдіяльності населення, зокрема у сферах національної безпеки і оборони, енергетики, фінансів, соціального захисту, охорони здоров'я та навколишнього природного середовища [5].

Суттєву допомогу для формування розуміння, як саме мають працювати Пункти незламності в Україні, було надано «U-LEAD з Європою» – міжнародною програмою, яка фінансується Європейським Союзом та його країнами-членами Данією, Естонією, Німеччиною, Польщею та Швецією, яка опублікувала посібник із покроковою інструкцією для громад зі створення, облаштування та функціонування «Пунктів незламності» [6]. В Рекомендаціях щодо створення та організації діяльності пунктів незламності, розроблених фахівцями «U-LEAD з Європою», зазначено, що Пункти незламності, які створюються органами місцевого самоврядування – це, як правило, стаціонарні пункти, які розгортаються в приміщеннях комунальної форми власності. Відповідні виконавчі органи місцевої ради разом з комунальними закладами, установами та підприємствами мають облаштувати Пункти незламності в громаді. Різниця в облаштуванні Пунктів незламності пов'язана з їх пропускною потужністю (кількістю людей, які там можуть перебувати

одночасно) і можливістю надати певний спектр послуг різним категоріям громадян (дітям, людям з інвалідністю, особам похилого віку тощо). При цьому, слід враховувати довготривале використання стаціонарного приміщення (декілька місяців) в умовах блекауту. В населених пунктах пріоритет у створенні таких пунктів має віддаватися приміщенням, які можуть забезпечити одночасне перебування в Пунктах незламності значної кількості людей (школи, паркінги, підвали багатоповерхівок, клуби). Основна мета таких пунктів – надати людям можливість зігрітися, зарядити гаджети тощо [7].

Хоча завдяки організації Пунктів незламності, було вирішено багато питань, пов'язаних з соціальною підтримкою населення України, проте, оскільки війна продовжується, відкритою залишалась проблема правової уніфікації практичних засад діяльності Пунктів незламності. Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, довів до відома суспільства, що робота Пунктів незламності у всіх куточках України буде уніфікована. Українці отримають доступ до однакового набору послуг. Це задовільнить критичні потреби людей на час відновлення пошкодженої ворогом інфраструктури. Наразі вже функціонує понад 5 тис. «Пунктів незламності». Працюємо над тим, аби їхня кількість збільшилася втричі [8]. Виходячи з цього, постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2022 р. № 1401 було затверджено Порядок організації та функціонування Пунктів незламності. За змістом положень даного Порядку, «Пункт незламності» означає приміщення будівлі (споруди) або спеціально зведений намет, або транспортний засіб, які передбачені для тимчасового перебування людей та в яких створено і підтримуються умови, мінімально необхідні для збереження життя і здоров'я населення у разі порушення сталої роботи систем життєзабезпечення. Види Пунктів незламності: 1) стаціонарний – розміщений у приміщенні будівлі (споруди); 2) мобільний - розгортається на базі намету або транспортного засобу [9].

Міністерствами, центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, обласними, Київською міською держадміністраціями (військовими адміністраціями) та органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання державної та приватної форми власності (за згодою) організовується цілодобове чергування за функціонуванням пункту незламності, в яке входить: обслуговування устаткування (засобів автономної генерації електроенергії, автономного освітлення та опалення, доступу до Інтернету тощо) для забезпечення функціонування та безперервної роботи Пункту незламності; здійснення контролю за дотриманням правил пожежної безпеки та санітарно-гігієнічних норм у пункті незламності; організація санітарної обробки приміщень, поповнення обсягів питної води та продуктів харчування; збереження майна та обладнання; ведення обліку

відвідувачів Пункту незламності шляхом заповнення журналу у довільній формі; взаємодія з екстреними службами; інформування відвідувачів щодо місць розміщення найближчих пунктів незламності, укриттів, а також закладів охорони здоров'я.

У Пунктах незламності можуть облаштовуватися такі зони: адміністративна для перебування чергового персоналу; технічна для розміщення обладнання, запасів матеріально-технічних засобів, продуктів харчування, питної води тощо; перебування відвідувачів та зарядки мобільних пристроїв; розміщення маломобільних громадян та осіб із спеціальними потребами та роботи представників соціальних служб; матері та дитини; приготування та споживання їжі (за можливості) [10].

Враховуючи вищезазначене, можна дійти таких висновків.

1. В умовах війни сфера соціального захисту населення стає одним з головним (поруч з обороною країни від агресора) форпостом діяльності держави, спрямованим на реалізацію підтримки та допомоги тим категоріям осіб, хто потрапив у складні життєві обставини, породжені ризиками війни (тимчасова окупація, вимушена міграція, безробіття, відсутність світла, води, тепла, засобів зв'язку, медичної допомоги тощо).

2. Кризові складні ситуації, з якими стикається населення України на сьогодні, спонукають центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування шукати ефективні шляхи реалізації функції організації та забезпечення життєдіяльності постраждалих від наслідків надзвичайних ситуацій, а також під час ведення воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій.

3. Одним з нових суб'єктів у сфері соціально-захисних відносин в умовах війни стали Пункти незламності, відповідно оснащені об'єкти, де створені і підтримуються умови, мінімально необхідні для збереження життя і здоров'я населення у разі порушення сталої роботи систем життєзабезпечення. Як засвідчила практика, ці пункти дійсно є дієвим джерелом та осередками людяності, тепла, стійкості, нескореності та консолідації українського суспільства. Сильних духом людей, справжніх патріотів, якими є українці, випробування не лякають, а навпаки – загартовують.

Література

1. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 10.01.2023).

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 17.01.2023).

3. По всій країні розгортаємо новий проект підтримки людей – «Пункти незламності» – звернення Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>

gov.ua/news/po-vsij-krayini-rozgortayemo-novij-proekt-pidtrimki-lyudej-p-79361 (дата звернення: 20.01.2023).

4. Пункт незламності. URL: <https://nezlamnist.gov.ua> (дата звернення: 25.01.2023).

5. Типове положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-2015-п#Text> (дата звернення: 27.01.2023).

6. Створення «Пунктів незламності»: в U-LEAD розробили рекомендації для громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15888> (дата звернення: 02.02.2023).

7. Рекомендації щодо створення та організації діяльності Пунктів незламності. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/834/1.pdf> (дата звернення: 03.02.2023).

8. Денис Шмигаль: Пункти незламності по всій Україні працюватимуть за єдиними стандартами. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/denys-shmyhal-punkty-nezlamnosti-po-vsii-ukraini-pratsiuvatymut-za-iedynymy-standartamy> (дата звернення: 05.02.2023).

9. Порядок організації та функціонування Пунктів незламності: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2022 р. № 1401. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-2022-п> (дата звернення: 07.02.2023).

10. Примірні інструкції щодо діяльності Пунктів незламності: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2022 р. № 1401. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-2022-п> (дата звернення: 07.02.2023).

УДК 339.22(043.2)

Торська Х.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна
Науковий керівник: Кіряк О.В., к.ю.н.

ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Кожен громадянин України має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності тощо. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, саме тому дуже важливу роль в законодавстві приділяють такому поняттю як «захист права власності». До речі Цивільний кодекс України не містить в собі конкретного визначення даної дефініції, проте у